

MAS LEV PÚTA POZORNOSŤ NIELEN V LEVOČSKOM REGIÓNE

Každý, kto zavíta do obcí levočského okresu, určite čoskoro spozoruje jednu neprehliadnutelnú skutočnosť, ktorá má spoločného menovateľa. Je ním občianske združenie MAS LEV, o. z., so sídlom v Levoči, vďaka ktorému sa hýbe život v tomto regióne. I nezainteresovaní si čoskoro všimne logo zeleného leva, o ktoré čoraz častejšie na tomto území zakopávajú jeho obyvatelia i návštevníci. Je preto na mieste opýtať sa na to, čo znamená skratka o týchto šiestich písmenách.

Cielom je rozvoj

Povolanou odpoveďať je predsedníčka združenia, Andrea Hradiská, ktorá vysvetľuje, že vo všeobecnosti MAS, teda miestna akčná skupina, združuje verejnú správu, podnikateľov, neziskové organizácie, poľnohospodárske a lesnícke subjekty, aktívnych obyvateľov a ostatných dôležitých aktérov na miestnej úrovni, ktorí usilujú o rôzne spoločné ciele. Pracujú na tzv. princípoch prístupu Leader. Na Slovensku dnes pôsobí 29 miestnych akčných skupín, ktorým bol udelený tzv. Štatút. Ten oprávňuje združenia, ktoré pôsobia v zmysle zákona SR č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov, realizovať svoje integrované stratégie rozvoja územia s finančnou podporou prostredníctvom Programu rozvoja vidieka, cez tzv. os 4-Prístup Leader, ktorý je pod gesciou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR ako riadiaceho orgánu a Pôdohospodárskej platobnej agentúry, čoby orgánu prostredkovateľského.

Základom je spolupatričnosť

Rovnako tomu je tak i v prípade miestnej akčnej skupiny LEV (MAS LEV). Aj táto organizácia, ktorá katastrálne zaberá územie 31 samospráv levočského okresu, bola oficiálne zaregistrovaná v registri občianskych združení dňom 8. 9. 2008. Avšak samotnému formálnemu vzniku predchádzalo mnoho rokov úsilia zlepšiť komunikáciu a spoluprácu kľúčových subjektov pri riešení vážnych problémov, na ktoré dovtedy neboli odpovede. MAS LEV získala štatút v prvom kole výbere miestnych akčných skupín, ktoré dnes realizujú tzv. miestne stratégie. Boli tak vyše roka jedini na východnom Slovensku, ktorí aplikovali princípy prístupu Leader s finančnou podporou, na čo sú aktéri patrične hrdí. Dnes túto MASku mnohí právom radia medzi najaktívnejšie na Slovensku. Za úspechom vidí A. Hradiská predovšetkým spoločné ciele členov MAS, ktoré je možné dosiahnuť jedine vďaka spolupatričnosti zapájaných ľudí, o ktorých sa s dôverou opiera, hoci budovanie vzájomnej dôvery a súdržnosti trvalo vyše 7 rokov.

Tím miestnej akčnej skupiny LEV.

Potenciál územia

Andrea Hradiská bližšie vysvetľuje, čo je úlohou 80-tich členov ich organizácie: „Aktéri nášho verejno-súkromného partnerstva sa snažia určovať smerovanie územia rozhodnutiami šitými na mieru prostredníctvom realizácie stratégie, ktorá nesie názov „Levočský región – perla Spiša... a sen sa stane skutočnosťou!“ Snahou je využiť kultúrno-historický, prírodný, ľudský potenciál územia, v ktorom žijeme a pôsobíme. To je možné len vtedy, ak najdeme dohodu k spoločnému postupu. Tá sa občas rodí ťažko, no naučili sme sa komunikovať a to je významný krok pre posun dopredu. Procesy sú to však nesmierne dlhodobé. Program je totiž náročný najmä na dodržiavanie princípov prístupu známeho pod názvom Leader, pričom celý program sa nesie v znamení pravidiel a tiež byrokracie, ktorú vnímame u všetkých fondov EÚ. Preto je významná odborná zdatnosť tímu, ktorý dnes tvorí kanceláriu MAS LEV. Ten je síce prvotným, ale nie jediným kľúčom k úspechu.“ Vďaka tomuto profesionálnemu záväzku sa dnes organizácia môže pochváliť nespočetným množstvom podporených menších investičných projektov v obciach, ale napríklad i podporou marketingových a vzdelávacích projektov, ktorých

konečnými prijímateľmi sú iné združenia pôsobiace v území a ktoré ich realizáciou prispievajú k propagácii jedinečnosti tejto lokality. Predsedníčka MAS LEV upresnila, že celkom očakávajú zazmluvnenie až 138 projektov v hod-

Snahou je využiť kultúrno-historický, prírodný, ľudský potenciál územia, v ktorom žijeme a pôsobíme

note cez 2 mil. EUR.

Časť z nich je už zrealizovaná, mnohé z nich sa realizujú a niektoré projekty čakajú ešte na schválenie na úrovni Pôdohospodárskej platobnej agentúry. Pričom tejto MASke sa podarilo z programu rozvoja vidieka získať dotačnú podporu na ďalších 5 projektov národnej i nadnárodnej spolupráce v hodnote 210 tis. EUR, kde do procesov partnerstva vstupujú i ďalšie miestne akčné skupiny na Slovensku a v Čechách. „Význam takýchto projektov spočíva v mobilizácii bežného obyvateľstva aktivitami, ktorými oživujeme v úze-

mí dávne tradície, podporujeme remeselníkov, folklórne súbory, vraciame sa do kuchyne našich babičiek, vytvárame muzeálne priestory s tematikou zachovania poľnohospodárskej histórie, včelárstva, tradície bývania, spolupracujeme so školami, čím budujeme regionálne povedomie u mladých ľudí a najmä inšpirujeme sa činnosťou partnerských miestnych akčných skupín“, doplnila A. Hradiská.

Medzinárodná spolupráca

Snaha je aj riadiť sociálny a ekonomický rozvoj územia, sieťovať subjekty a rozvíjať partnerstvá, podporovať lokálnu demokraciu a lokálny patriotizmus. V neposlednom rade organizácia vytvára priestor pre publicitu svojich členov zo súkromného i verejného sektora cestou vydávania vlastného časopisu s názvom Kráľovské územie LEVa, pričom vytvára príležitosti pre zvýšenie záujmu o toto krásne územie zo strany domácich i zahraničných návštevníkov. MAS LEV už na svojej pôde s tematickým, či odborným programom uvítala skupiny aktérov nielen zo Slovenska, ale i z Poľska, Českej republiky, Estónska, Litvy, ale i Španielska, Ghany, Francúzska, Florydy a mnoho ďalších.

(Aha)

Predsedníčka združenia MAS LEV - Andrea Hradiská.

OBDOBIE VESELOSTI, HOJNOSTI: + JEDNODUCHO FAŠIANGY

Fašiangové zábavy majú v rôznych regiónoch Slovenska iný zvykový charakter. Hlavnou podstatou je však veselie, maškarády, tance za dobrú úrodu, nahováračky, množstvo dobrého jedla a pitia. Tradícia fašiangových zvykov siaha do dávnej minulosti slovanských pohanských predkov a tak sa predpokladá, že obyčaje súviseli s vyhánaním zimy, smrti a príchodom jari.

Brutovčania však prepájajú zvyky s modernou dobou, preto nezažiť atmosféru obnovennej tradície fašiangov v tejto dedine by bolo chybou. A tak sme prijali pozvanie. Brutovce sa v poslednú januárovú sobotu zobudili do mrznúceho rána. I samotné počasie uznalo, že sa v tento deň bude konať zaujímavá udalosť, ku ktorej patrí sneh a počas noci pred slávnosťami, ho napadlo viac než dosť. Výchádzanie snehu tak atmosféru fašiangového diania umocnilo.

Masky sú najdôležitejšie

Vo sviatočnú sobotu sa mládeňci hneď zrána odievajú do charakteristických masiek. Takto vyobliekaná zábavná skupinka a tanečnice, kozy, harmonikára a gazdu následne chodí z domu do domu pozývať su-

Jeden z hlavných tanečníkov a pozývačov – „Cigánka“.

Na fašiangoch v Brutovciach panovala výborná atmosféra.

sedov na vyvrcholenie sviatku veselosti – na večernú zábavu. Prostriedky na poriadnu tancovačku sa získavali z darov občanov. A ani dnes tomu nie je inak. V obci Brutovce sú tanečníkmi a hlavnými pozývačmi „cigán a cigánka“, ale u susedov v Olšavici majú babu a hrubého Janka. Mládež pochôdzkou po obci nabaľuje

čoraz viac zvedavcov, pričom košíky sa plnia slaninkou, vajčičkami, koláčmi i peniačkami, no a na zohriatie sa pritrafí i pohárik. Zvláštnu úlohu hrá mládenec zamaskovaný za „kozu“, skrytý pod prikrývkou dvoch kobercov, pričom vysúva na palici drevenú koziu hlavu s rohami. „Kozá“ predvádzala svoje žartovné kúsiky. Bola hlavne postrachom pre deti, ktoré sa pred ňou skrývali a gazdiné sa mohli plne venovať obsluhu fašiangovej družiny. Mimo chodom, Kozá znázorňuje i mužskú silu plodnosti. Pri odchode z domu harmonikár zahrá a starý zanôti: „Ej, už še fašeng kra- ci, ej už še nenavraci, stare dzifky plaču, bo še nevyškaču“.

Neznalí budú označovaní

V tento čas nehodno obcou prechádzať pešo, ani na koni a už vôbec nie autom, či autobusom. Každý, kto nepozná tento zvyk, či neberie ho vážne, získa fašiangový symbol v podobe odlačených čiernych rúk na skle,

karosérií a lícach vodiča. Ani priateľské podanie ruky však v tomto prípade nemusí potešiť. Rozruch určite spôsobil aj vstup do jedného z našich ob-

Kozá znázorňuje i mužskú silu plodnosti.

chodných reťazcov, kde kúpú- júcich zarazil aj môj nový make up. Možno Brutovce i v tomto smere určia nové trendy využívania sadze z komínov pre účely skrášľovania nielen žien, ale i mužov. A tak, ak niekto zhladal nejakú uspínenú čerticu pri nákupoch, bola som to ja, ktorá z udalosti zvanej Fašengy získala šťastiečko odovzdané „cigánkou a cigánom“. Mimo chodom, na večernú zá- bavu sme už neostali, to by sme museli čakať, kým všetky získané dary nevydražia a výsledok zbierky neoznámia hlasnou trúbou. Preto zážitok

vidieť na vlastné oči tzv. virbunk, tanec ženáčov, sme si mohli pozrieť len zo záznamu na youtube. Hovorí mu i medvedí tanec. Nie je ťažké uhádnuť prečo.

Udržovanie tradícií

Môžeme len konštatovať potešenie, že mladí ľudia dlhé roky udržiavajú túto tradíciu v obci a odovzdávajú si tak spomienky na to, aký význam fašiangová veselica mala pre ich prarodičov, či starých rodičov. Zaháňať zbytočné starosti, obnovovať radosť zo života a veselosti, stierať skleslosť, odháňať myšlienky na zúfalosť a opustenosť, sceľovať obec, búrať múry medzi ľuďmi.

S fašiangovaním v levočskom okrese sa nekončí. Už čoskoro, teda 15. 2. 2014 v susednej obci Olšavica, oprášia miestni tradičné masky a tak sa ľudia môžu tešiť na dni zábavy a hodo- vovania. Takéto fašiangovanie vraj trvá dva dni a dve noci.

.....
(Aha)